

Súd: Okresný súd Prešov
Spisová značka: 11C/173/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8113219379
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 05. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Iveta Wildeová
ECLI: ECLI:SK:OSPO:2014:8113219379.5

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prešov sudkyňou JUDr. Ivetou Wildeovou v právnej veci žalobcu: U. M., nar. XX.X.XXXX, bytom O., A. X, zastúpený: JUDr. Peter Rak, advokátom, so sídlom v Prešove, Masarykova 13 p r o t i žalovanému: Rapid life životná poisťovňa, a.s., so sídlom Garbiarska 2, Košice, IČO: 31690904, zastúpenému: Advokátska kancelária JUDr. Daniel Blyšťan, s.r.o., so sídlom Užhorodská 21, Košice, o zrušenie rozhodcovského rozsudku a prísl. takto

rozhodol:

Súd zrušuje rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice, so sídlom Alžbetina 41 v Košiciach sp. zn. 3C 2222/2012 zo dňa 19.1.2012.

Žalovaný je p o v i n n ý nahradiť žalobcovi trovy konania vo výške 214,55 Eur na účet jeho právneho zástupcu v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

Žalobca sa žalobou zo dňa 28.6.2013 domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku Arbitrážneho súdu Košice, sp. zn. 3C 2222/2012 zo dňa 19.1.2012 podľa § 40 ods. 1 písm. a/, c/, g/, j/ zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní. Poukázal na to, že rozhodcovským rozsudkom bol zaviazaný zaplatiť žalovanému sumu 168,79 Eur ako náhradu nákladov za odmenu sprostredkovateľa za sprostredkovanie poistnej zmluvy zo dňa 29.12.2008. Tvrdil, že s novými VPP žalovaného nesúhlasila a že článok VII. bod 7a (zrejme správne XVII), podľa ktorého poisťovňa má voči poistníkovi nárok na zaplatenie sumy rovnajúcej sa výške provízie, ktorú odporca ako poisťovňa zaplatil sprostredkovateľovi, ktorý sprostredkoval uzatvorenie poistnej zmluvy, je nezrozumiteľný, neurčitý a preto neplatný. Navyše toto ustanovenie znevýhodňuje spotrebiteľa a je v rozpore s dobrými mravmi. Uplatnený nárok žalovaný vôbec nešpecifikoval a nepreukázal. Žalobca poprel platnosť rozhodcovskej doložky, v čl. XV.VPP, ktorú neuzatvoril. Navyše dohoda zmluvných strán o tom, že majetkové spory bude riešiť výlučne rozhodcovský súd je neprijateľnou zmluvnou podmienkou podľa § 53 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Poukázal na závery uznesenia Krajského súdu Banská Bystrica 17CoE 47/2011 zo dňa 24.2.2011 a rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12. Spochybnil objektívnosť rozhodcovského súdu, ktorý vydal v skrátanom konaní rozhodnutie, pričom lehota na podanie odporu bola len 5 dní, čo je 1/3 lehoty na podanie odporu voči platobnému rozkazu v súdnom konaní. Podmienkou podania odporu navyše bolo zaplatenie sumy 72 Eur. Aj priznaná náhrada trov konania podľa žalobcu vo výške 276 Eur je mnohonásobne vyššia ako pri zastúpení advokátom v skrátanom súdnom konaní. Zdôraznil, že rozhodcovský rozsudok je paaktom ako to uzavrel aj Najvyšší súd v rozhodnutí 3Cdo 146/2011.

Žalovaný so žalobou nesúhlasil. Poprel, že by žalobca bol spotrebiteľom v príslušnej poistnej zmluve, pretože tú uzatváral v rámci svojej podnikateľskej činnosti s predmetom sprostredkovanie uzatvárania poistených zmlúv a túto činnosť vykonával pre žalovaného na základe osobitnej obchodnoprávnej

zmluvy od 27.2.2008 do 28.2.2009. Žalobca mal postavenie profesionála v oblasti uzatvárania poisťných zmlúv. Poisťnú zmluvu uzatváral sám so sebou ako dodávateľ aj odberateľ a preto sa nemôžu použiť normy spotrebiteľského práva slúžiace na ochranu spotrebiteľa - laika. Žalobca konal ako profesionál a bol plne informovaný o možnosti rozhodcovskú doložku prijať alebo neprijať. Ak ju prijal, musel si byť vedomý toho, aký to má význam pre jeho poisťný vzťah.

Žalovaný namietal tiež nesplnenie poplatkovej povinnosti žalobca s vyslovením názoru o tom, že dané konanie je osobitným konaním, ktoré sa spoplatňuje. Vyslovil tiež názor o neurčitosti žalobného petitu, v ktorom má byť uvedený aj právny dôvod požadovaného zrušenia rozhodcovského rozsudku. Uviedol, že zmluvné podmienky v poisťných zmluvách nespádajú pod súdnu kontrolu v zmysle smernice Rady 93/13/EHS - jej 19.bodu odôvodnenia, podľa ktorého hodnoteniu zmluvných podmienok v zmysle tejto smernice nepodliehajú, pretože zahŕňajú poisťné riziko pri výpočte poisťného. Hodnotí ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r/ OZ a jeho formuláciu považuje za nesprávnu v dôsledku chybného prekladu už spomínanej smernice a chybnej transpozície do OZ. Zdôraznil, že zámerom EÚ je uplatňovať v čo najväčšej miere mimosúdne prostriedky pri riešení sporov zo spotrebiteľských zmlúv. Poukazuje na to, že rozhodcovská doložka bola individuálne dojednaná v osobitných zmluvných dojednaniach, ktoré žalobca nemusel podpísať a v takom prípade by nebol dotknutý zvyšok poisťného vzťahu. Dôkazom tohto tvrdenia je aj záznam o potrebách a požiadavkách klienta, ktorý predchádzal uzavretiu poisťnej zmluvy a ktorý preukazuje to, že klient bol poučený o možnostiach riešenia sporov v rozhodcovskom konaní a nežiadal ďalšie doplňujúce vysvetlenia. V dôsledku individuálneho dojednania rozhodcovskej doložky nemôže už súd skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach, čo však navyše ani nie je tento prípad. Zdôrazňuje koncepciu priemerne vnímavého a obozretného spotrebiteľa a v tej súvislosti skutočnosť, že text osobitných zmluvných dojednaní je samostatný graficky, vizuálne a právne oddelený, obsahuje len dva body, je teda stručný a zrozumiteľný bez toho, aby mohol spotrebiteľa zavádzať, pričom na znak vôle a súhlasu s jeho obsahom je samostatne verifikovaný menom, priezviskom, miestom, dátumom, číslom OP a osobitným podpisom žalobcu vzťahujúcim sa len k týmto dojednaniam. Poukázal tiež na to, že dodatočne bola daná žalobcovi možnosť odmietnuť rozhodcovské konanie dodatkom číslom 2 (bod 7, časť XVII. ods. 11 b k VPP), ktorý pripojil k vyjadreniu. Navyše žalobca bol v rozhodcovskom konaní podľa neho pasívny a nevyužil svoje procesné práva - podanie odporu voči rozhodcovskému rozsudku, ktorý bol vydaný v súlade s rokovacím poriadkom arbitrážneho súdu. Rozhodcovský rozsudok bol vydaný v skrátrenom konaní, ktoré je obdobou vydania platobného rozkazu podľa § 172 O.s.p. Žalovaný napokon citoval viaceré súdne rozhodnutia, ktorých súdy dospeli k záveru o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky.

Súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, poisťnou zmluvou č. 4474000008, všeobecnými poisťnými podmienkami a osobitnými zmluvnými dojednaniami k tejto zmluve, zaznanom o požiadavkách a potrebách klienta, dodatkom č. 2 k VPP, zmluvou o sprostredkovaní poistenia, spisom Arbitrážneho súdu Košice 3C 2222/2012, ako aj ďalším spisovým materiálom a zistil tento skutkový stav:

Dňa 29.12.2008 uzavreli účastníci poisťnú zmluvu pod č. 4474000008 týkajúcu sa životného poistenia poisteného Radoslava Pekára, ktoré malo trvať od 30.12.2008 do 30.12.2026. Túto poisťnú zmluvu uzatváral ako poisťník žalobca a zároveň žalobca vystupoval aj za žalovanú poisťovňu na základe zmluvy o sprostredkovaní poistenia uzavretej dňa 14.2.2008 (č.l. 77). V uvedenej zmluve sa uvádza, že sprostredkovanie poistenia sa vykonáva ako podnikanie v zmysle § 3 ods. 3 zákona o sprostredkovaní poistenia. Žalobca bol zapísaný do registra sprostredkovateľov poistenia vedenom NBS od dňa 27.2.2008.

Ako vyplýva zo spisu Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 3C 2222/2012 k zániku tohto poistenia došlo dňa 30.5.2009 v dôsledku neplatenia poisťného.

Súčasťou tejto poisťnej zmluvy sú Všeobecné poisťné podmienky v počte 12 strán napísaných drobným písomnom, ktoré podpísal aj žalobca dňa 29.12.2008. Čl. XV. upravuje rozhodcovské konanie. V bode 1 sa konštatuje, že poisťovňa a poisťník sa dohodli na tom, že všetky spory sa budú riešiť v rozhodcovskom konaní. O výbere rozhodcovského súdu alebo o poverení rozhodcov pre konkrétny prípad rozhoduje poisťovňa, ktorá vydá aj štatút rozhodcovského súdu. VPP pokračujú formou predtlaču do osobitných zmluvných dojednaní k poisťnej zmluve, ktoré sú označené ako „osobitné zmluvné dojednania č. 01/2007“ a v nich v bode 2 sa uvádza, že poisťník a poisťovňa týmto vyjadrujú obaja spoločne a každý zároveň svojim podpisom samostatne svoju vôľu v prípade vzniku akéhokoľvek sporu medzi

zmluvnými stranami, že namiesto súdneho konania z dôvodu účelnosti, praktickosti a rýchlosti podrobila sa rozhodcovskému konaniu v zmysle XV. časti týchto VPP. Toto ustanovenie chápu zmluvné strany ako rozhodcovskú doložku. Aj tieto dojednania sú podpísané žalobcom v ten istý deň - 29.12.2008.

V časti XVII. VPP označených ako „záverečné ustanovenia“ je 19 bodov (vrátane podbodov), pričom v bode 7a sa uvádza, že s uzavretím poisťnej zmluvy je pri jej vzniku spojený osobitný provízny náklad v podobe úhrady odmeny za sprostredkovanie poisťnej zmluvy medzi poisťovňou a poisťníkom, ktorý uhrádza poisťovňa. Podpisom poisťnej zmluvy vzniká poisťovní osobitná pohľadávka voči poisťníkovi vo výške vyplatenej províznej odmeny za sprostredkovanie príslušnej poisťnej zmluvy, ktorá sa vysporiada pri ukončení poisťného vzťahu zápočtom voči odkupnej hodnote, ak je vytvorená alebo poisťnému plneniu. Ak odkupná hodnota pri ukončení poisťného vzťahu vytvorená nebola, pohľadávka sa stáva splatnou dňom ukončenia poisťného vzťahu a poisťovňa je oprávnená voči poisťníkovi ju uplatniť podľa zásad dohodnutých v týchto VPP pred rozhodcovským súdom.

Práve vyššie uplatnený nárok si žalovaný uplatnil návrhom, ktorý bol doručený Arbitrážnemu súdu Košice dňa 4.1.2012, ktorý vyčíslil na sumu 168,79 Eur.

Arbitrážny súd v Košiciach dňa 19.1.2012 bez pojednávania vydal rozsudok pod sp. zn. 3C 2222/2012, ktorým uložil žalobcovi (v rozhodcovskom konaní žalovanému) zaplatiť Rapid life životnej poisťovni a.s. 168,79 Eur a trovy rozhodcovského konania 276 Eur. Rozsudok bol doručený žalobcovi dňa 22.6.2013. Poučenie rozhodcovského rozsudku obsahuje informáciu o možnosti podania odporu v lehote 5 dní od doručenia, ale len za podmienky zaplataenia poplatku za odpor vo výške 72 Eur.

Žalobca vo svojej výpovedi uviedol, že v mene žalovaného uzavrel len 3 alebo 4 poisťné zmluvy. Prehlásil, že na školení u žalovaného nikdy nebola reč o rozhodcovskej doložke. K podpisovaniu listín potrebných k uzavretiu poistenia sa žalobca nevedel vyjadriť, nakoľko na tieto okolnosti si už nepamätal. Uviedol, že on osobne všeobecné poisťné podmienky ani osobitné zmluvné dojednania nečítal.

Podľa § 52 ods. 1 OZ spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.

Podľa § 52 ods. 2 OZ ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia sú neplatné.

Podľa § 52 ods. 3 OZ dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 52 ods. 4 OZ spotrebiteľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

Podľa § 53 ods. 1 OZ spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 2 OZ za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.

Podľa § 53 ods. 3 OZ ak dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 4 písm. r/ OZ za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú ustanovenia, ktoré vyžadujú v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.

Podľa § 53 ods. 5 OZ neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

Rozhodcovské konanie je upravené v zákone č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní.

Podľa § 40 ods. 1 zákona č. 244/2002 Z.z. účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku len ak

- a) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania (§ 1 ods. 3),
- b) rozhodcovský rozsudok bol vydaný vo veci, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol súd alebo sa o nej právoplatne rozhodlo v inom rozhodcovskom konaní,
- c) jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy,
- d) sa rozhodlo o veci, na ktorú sa rozhodcovská zmluva nevzťahovala, a účastník rozhodcovského konania túto okolnosť v rozhodcovskom konaní namietal,
- e) účastník rozhodcovského konania, ktorý musí byť zastúpený zákonným zástupcom, nebol takto zastúpený alebo v mene účastníka rozhodcovského konania vystupovala osoba, ktorá nebola na to splnomocnená a jej úkony neboli ani dodatočne schválené,
- f) sa na vydaní rozhodcovského rozsudku zúčastnil rozhodca, ktorý bol rozhodnutím podľa § 9 vylúčený pre predpojatosť alebo ktorého vylúčenie účastník rozhodcovského konania pred vydaním rozhodcovského rozsudku nie zo svojej viny nemohol dosiahnuť,
- g) bola porušená zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania (§ 17),
- h) sú dôvody, pre ktoré možno žiadať o obnovu konania podľa osobitného zákona,
- i) bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený,
- j) pri rozhodovaní boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa.

Podľa § 41 ods. 1 vyššie citovaného zákona žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku možno podať v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodcovského rozsudku účastníkovi rozhodcovského konania, ktorý podáva žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Ak účastník rozhodcovského konania požiadal o opravu rozhodcovského rozsudku podľa § 36, lehota začína plynúť od doručenia rozhodnutia o oprave rozhodcovského rozsudku.

Súd sa predovšetkým musel vysporiadať s tým, či žalobca má v danom prípade status spotrebiteľa, keď poistnú zmluvu uzatváral v mene žalovaného, ktorého zastupoval na základe zmluvy o sprostredkovaní poistenia so sebou ako poistníkom. Aj keď žalovaný ako poisťovateľ (zastúpený žalobcom) nepochybne konal pri uzatváraní poistnej zmluvy v rámci predmetu svojho podnikania, žalobca v pozícii poistníka však nekonala v rámci svojej obchodnej či podnikateľskej činnosti, keďže uzatváral pre seba životné poistenie. Už samotná táto skutočnosť, teda že uzatváral pre seba životné poistenie vylučuje záver o tom, že konal pri uzatváraní zmluvy v rámci predmetu svojho podnikania. Je totiž potrebné rozlíšiť záväzkovo právny vzťah medzi žalovaným a žalobcom založený zmluvou a sprostredkovaní poistenia, pričom je pravdou, že v tomto právnom vzťahu má činnosť žalobcu charakter podnikania, ale tento právny vzťah je potrebné odlíšiť od právneho vzťahu, ktorý vznikol na základe poistnej zmluvy (ktorá sa nepochybne považuje za spotrebiteľskú zmluvu) uzavretej medzi žalovaným ako poisťovateľom (v zastúpení žalobcu ako sprostredkovateľa poistenia) a žalobcom ako poistníkom. Nie je možné tieto dve pozície žalobcu stotožniť, pretože ako už bolo uvedené, žalobca uzatváral pre seba životné poistenie a poistné z tejto zmluvy platila ako fyzická osoba, nie podnikateľ. V ustanovení § 52 ods. 4 OZ zákon definuje spotrebiteľa ako fyzickú osobu, ktorá nie len pri uzatváraní, ale aj plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti. Žalobca teda aj vzhľadom na túto charakteristiku má status spotrebiteľa.

Súd sa následne zaoberal platnosťou rozhodcovskej doložky. Základom pre jej posúdenie bolo zistenie, či rozhodcovská doložka bola individuálne dojednaná, v takom prípade by totiž nemohlo ísť o neprijateľnú zmluvnú podmienku (§ 53 ods. 1 OZ). Vychádzajúc z ustanovenia § 53 ods. 2 OZ bolo potrebné sa vysporiadať s tým, či žalobca mohol ovplyvniť obsah rozhodcovskej doložky upravenej v osobitných zmluvných dojednaniach. Podľa obsahu rozhodcovskej doložky, ktorá je v predtlačenom formulári, vzhľadom na jej text, je vylúčené, že by žalobca mohol ovplyvniť jej obsah. Ak by aj žalobca nepodpísal spomínané osobitné zmluvné dojednania, platila by XV. časť VPP, ktorá obsahovala rozhodcovskú doložku. VPP sú pritom zo zákona - § 788 ods. 3 OZ súčasťou poistnej zmluvy, takže platia aj keby ich žalobca nepodpísal. Vôbec teda nie je dôležité to, či žalobca si prečítal alebo nie VPP a osobitné

zmluvné dojednania, ale rozhodujúce je, že žalobca nemohol ovplyvniť obsah rozhodcovskej doložky, ktorá bola upravená nie len v osobitných zmluvných dojednaniach, ale aj v časti XV. VPP tvoriacich zákonnú súčasť poisťnej zmluvy, ktoré by platili bez ohľadu na to, či poisťník podpíše VPP alebo nie. Navyše žalobca prehlásil, že nikdy nebol upozornený žalovaným na rozhodcovskú doložku. Súd v tejto súvislosti len poznamenáva, že táto výpoveď žalobcu sa zhoduje s výpoveďami všetkých spotrebiteľov poistenia, ktorých súd vypočúval ako svedkov v obdobných sporoch poisťníkov proti žalovanému o zrušenie rozhodcovského rozsudku.

Dôkazné bremeno preukázania individuálneho dojednania spočíva na dodávateľovi teda žalovanom tak, ako to jasne vyplýva z § 53 ods. 3 OZ, ktorý dokonca zakotvuje fikciu o tom, že zmluvné ustanovenia sa nepovažujú za individuálne dohodnuté, opak musí preukázať dodávateľ. V danom prípade žalovaný však toto dôkazné bremeno neunesol a ťažko si možno predstaviť opak v prípade predtlačeneho formulára. Žalovaný ako jediný dôkaz označil „Záznam o požiadavkách a potrebách klienta“ zo dňa 28.12.2009 podpísaný žalobkyňou. Ten je opäť v predtlačenom formulári (okrem následných koloniiek týkajúcich sa predmetu poistenia a poistného). V predtlačenej časti formulára je uvedené, že v prípade vzniku sporov vyplývajúcich zo sprostredkovania poistenia je možné na ich mimosúdne vyrovnanie využiť inštitút rozhodcovského konania v zmysle zákona č. 244/2002 Z.z. a VPP poisťovne platných od 21.5.2007. Uvedená veta je však absolútne bezvýznamná pre tento spor, nepreukazuje, že boli poskytnuté informácie spotrebiteľovi o rozhodcovskom konaní, ale upozorňuje len na možnosť riešenia sporov v rozhodcovskom konaní, navyše nie sporov z poistenia, ale zo sprostredkovania poistenia a nie v zmysle aktuálnych VPP (v danom prípade platných od 1.1.2009), ale skorších VPP - platných od 21.5.2007. Navyše z výpovede žalobkyne, ale aj zo spomínaných listinných dôkazov predstavujúcich výpovede svedkýň ako sprostredkovateľiek poistenia v iných súdnych sporoch jasne vyplývalo, že k žiadnemu individuálnemu vyjednávaniu nedošlo.

Napriek snahe žalovaného spochybníť aktuálnu právnu úpravu konkrétne § 53 ods. 4 písm. r/ OZ, jeho závery sú právne irelevantné. Dané zákonné ustanovenie je platné a v zmysle neho spornú rozhodcovskú doložku je potrebné považovať za neprijateľnú podmienku.

Žalovaný preukazoval individuálne dojednanie rozhodcovskej doložky aj dodatkom č. 2 k VPP (č.l. 147). V ňom v bode 7 sa uvádza, že XVII. časť VPP sa dopĺňa o odsek 11 b/, ktorý znie: „Pokiaľ poisťník uzavrel poisťnú zmluvu po 21. 5. 2007 a pokiaľ k právnomu režimu podľa XV. časti týchto VPP podpísal VPP a zároveň podpísal bodu 2 osobitných zmluvných dojednaní pristúpil, má právo XV. časť týchto VPP odmietnuť v lehote 30 dní od vydania dodatku č. 2 k VPP“. Uvedený dodatok je zo dňa 15.12.2008, neobsahuje žiadne podpisy účastníkov. Za pozornosť stojí, že nebol predložený ani Arbitrážnemu súdu, keďže nenachádza sa v jeho spise, ktorý súd má k dispozícii. Javí sa, že si ho zhotovil žalovaný bez toho, aby ho predložil žalobcovi po vyše roku od uzavretia poisťnej zmluvy, zrejme v snahe vyvodíť záver o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky. Rozhodcovská zmluva, za ktorú sa považuje aj rozhodcovská doložka, však musí mať písomnú formu, inak je neplatná a musí byť obsiahnutá v dokumente podpísanom zmluvnými stranami (! 4 ods. 1, 2 zákona č. 244/2002 Z.z.). Rozhodne teda spomínaný žalovaný vyrobený dokument nemožno považovať za rozhodcovskú doložku, prípadne jej dodatok a je bez právnej relevancie. Navyše podľa súdu aj v prípade, ak by žalobca podpísal spomínaný dodatok, nič by to nemenilo na závere o tom, že rozhodcovská doložka nebola individuálne vyjednaná, o čom sa súd zmienil vyššie a je právne irelevantná aj vzhľadom na to, že rozhodcovská doložka ako neprijateľná zmluvná podmienka je zo zákona neplatná (§ 53 ods. 5 OZ). Ide o jej absolútnu neplatnosť zo zákona s účinkami ex tunc. Odstúpiť pritom možno len od platného právneho úkonu.

Pri posudzovaní spotrebiteľských zmlúv je potrebné si uvedomiť, že nie je dôležité to, že spotrebiteľ zmluvu podpísal a s podmienkami zmluvy súhlasil. Ustanovenia zmluvných podmienok, ktoré sú formulárove predtlačené a neumožňujú jednoznačne slabšej strane (spotrebiteľovi) ich modifikáciu, predstavujú možnosť vyvolania nepriaznivých následkov na strane spotrebiteľa (nález Ústavného súdu ČR III. US 562/12 zo dňa 24.10.2013, I. US 199/11). Tento uhol pohľadu spočívajúci v rozhodujúcom princípe a to princípe ochrany práva spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany je rozhodujúci pri spotrebiteľských právnych vzťahoch. Ani argumentácia žalovaného o vylúčení posudzovania neprijateľných zmluvných podmienkach v poisťných zmluvách s ohľadom na smernicu Rady 93/13/EHS neobstoja. Súd svoje rozhodnutie vyvodil z právnych noriem, na ktoré poukázal vyššie a tie sú v súlade s európskou právnou úpravou a judikatúrou. Navyše príslušná časť smernice sa netýka rozhodcovskej doložky, ale podmienky vyplývajúcej z poistného rizika.

Súd pri rozhodovaní si osvojil právne závery vyslovené Najvyšším súdom SR v rozhodnutia 6MCdo 9/2012, 6Cdo 1/2012, 6Cdo 3/13, 6ECdo 7/13 a teda nesúhlasí so závermi rozhodnutí, na ktoré poukázal žalovaný a ktoré prijali sudy nižšieho stupňa. Pokiaľ ide o uznesenie Najvyššieho súdu SR 3MCdo 14/11, na ktoré poukázal žalovaný, to neobsahuje jednoznačný právny záver, ale vytyka súdom nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí, týkajúceho sa posúdenia možnosti odstúpenia od rozhodcovskej doložky. Nález Ústavného súdu SR, o ktorý taktiež žalovaný sa opiera, sa týka procesných nedostatkov postupu všeobecných súdov v súvislosti so zásadou kontradiktórnosti, ktorej porušenie znamenalo zásah do konkrétnych ústavných práv žalovaného, nerieši (a ani z pohľadu jeho kompetencie nemôže) nahrádzať všeobecné sudy a preskúmať ich právne názory, okrem prípadov arbitrárnych rozhodnutí. Ústavný súd teda vecne sporný problém - otázku platnosti rozhodcovskej doložky neposudzoval.

Súd sa teda stotožnil s právnymi názormi vyslovenými senátom Najvyššieho súdu SR 6Cdo. Konkrétne v rozhodnutí 6MCdo 9/12 Najvyšší súd SR uviedol: „Návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy sa má predložiť spotrebiteľovi takým spôsobom, aby z neho bolo zrejmé, že spotrebiteľovi sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní a aby bolo z neho tiež zrejmé, že mu boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie týkajúce sa výlučného riešenia sporov v rozhodcovskom konaní. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená“.

Ďalšie rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 6Cdo 1/12 sa týka žalovaného a aj v ňom Najvyšší súd SR dospel k záveru o neplatnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu, že nebola individuálne dojednaná a že spôsobuje nevyváženosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Rozhodcovská doložka bola totiž dohodnutá už podpisom poisťnej zmluvy, keďže sa v nej výslovne uvádzalo, že jej súčasťou sú ako predtlačení formulár VPP pre životné poistenie a teda aj rozhodcovská doložka obsiahnutá v XV. časti a to bez ohľadu na to, že účastníci podpísali (taktiež formou predtlačeneho formuláru) osobitné zmluvné dojednania odkazujúce na tú istú rozhodcovskú doložku uvedenú v poisťných podmienkach.

Ten istý právny záver bol vyslovený aj v ďalšom rozhodnutí Najvyššieho súdu SR 6Cdo 3/13 zo dňa 13.3.2013 a 6ECdo 7/13 zo dňa 26.6.2013.

Súd poukazuje na to, že spotrebiteľ podpísal rozhodcovskú doložku, pretože inú možnosť nemal, pokiaľ chcel uzatvoriť poisťnú zmluvu. Žalovaný nepreukázal, že by žalobca ako spotrebiteľ bol informovaný o rozhodcovskom konaní ako inštitútu, o jeho rozdieloch v porovnaní so súdnym konaním, o rokovacom poriadku rozhodcovského súdu. Opäť je potrebné zdôrazniť, že princíp ochrany práv spotrebiteľa je dôležitejší ako princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje), na čo poukázal aj Najvyšší súd SR v spomínanom rozhodnutí 6MCdo 9/12. Vykonané dôkazy - výpoveď žalobcu vylučujú poskytnutie týchto informácií.

Rozhodcovský súd si podľa rozhodcovskej doložky vyberá sám žalovaný. Už táto okolnosť vyvoláva pochybnosti o nezáujatosti rozhodcovského súdu, keďže aj jeho činnosť má charakter podnikania. Aj Ústavný súd ČR v náleze II. US 2164/10 zo dňa 1.11.2011 uviedol, že v rozhodcovskom konaní ide o vyjasnenie a urovnanie vzájomných práv, ktoré sa realizujú činnosťou rozhodcu v zastúpení strán, ktoré na rozhodcu zmluvou delegovali svoju vôľu. Preto rozhodcovské konanie nie je konaním súdneho typu a to vedie k prísnejšiemu nazeraniu na rozhodcovskú doložku a jej náležitosti tak, aby nepredstavovali neprimerané podmienky v spotrebiteľských zmluvách a teda nevyvolávali nerovnováhu medzi účastníkmi konania a nevedli k značnej procesnej nevýhode jedného z účastníkov. Táto procesná nerovnováha môže spočívať aj v zbavení spotrebiteľa ochranných ustanovení právneho poriadku o ochrane spotrebiteľa napr. formou rozhodovania na základe zásad spravodlivosti. Ústavný súd ČR ďalej uvádza, že to, aby rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách bola platne dojednaná, predpokladá predovšetkým transparentné pravidlá pre určenie rozhodcu. V tejto súvislosti možno poukázať aj na ďalší nález Ústavného súdu ČR IV. US 2735/11 zo dňa 3.4.2012, v ktorom sa zdôrazňuje, že právo na zákonného sudcu zaručené v čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd sa primerane vzťahuje aj na rozhodcovské konanie. Ak sa výber rozhodcu neurčil podľa transparentných pravidiel, nemôže byť akceptovateľný ani výsledok tohto rozhodovania.

V náleze Ústavného súdu ČR II. US 2164/10 sa ďalej uvádza, že rozhodcovské konanie musí zaručovať procesné práva porovnateľné s konaním, ktoré by bolo na mieste v prípade, ak by spotrebiteľ neuzavrel rozhodcovskú doložku (napr. ústnosť, priamosť konania, odvolacia inštancia, absencia iných prekážok v uplatnení spotrebiteľských práv). Podmienky ustanovenia rozhodcu a dohodnuté podmienky procesného charakteru musia garantovať rovnaké zaobchádzanie, čo vo vzťahu spotrebiteľ - podnikateľ znamená zvýšenú ochranu slabšej strany, teda spotrebiteľa.

Vychádzajúc z vyššie uvedených myšlienok s poukazom na rokovací poriadok Arbitrážneho súdu Košice, ktorý je súdu a nepochybne aj žalovanému známy z iných súdnych sporov (napr. 11C 424/2012) možno dospieť k záveru o poškodení procesných práv spotrebiteľa, pretože jednoznačne znevýhodňuje spotrebiteľa oproti súdnemu konaniu. Možno poukázať napr. na zásadu písomnosti rozhodcovského konania; na to, že spotrebiteľ má síce možnosť žiadať nariadiť pojednávanie, ale len za poplatok 36 Eur, navyše musí platiť aj paušál na správne náklady, ktorý je odstupňovaný podľa hodnoty sporu (od 84 do 6.000 Eur); na podanie odporu voči rozhodcovskému rozsudku je stanovená neúmerne krátka 5 dňová lehota; fikcia o doručení rozsudku platí aj v prípade, že adresát sa nezdržiava na adrese doručovania; v prípade procesných úkonov je podmienkou prijatia takéhoto procesného úkonu zaplatenie príslušného poplatku (v tomto prípade podmienkou na podanie odporu je zaplatenie 72 Eur); nie je upravené oslobodenie od poplatku v dôsledku hmotnej núdze spotrebiteľa a pod.

Súd teda dospel k záveru o tom, že zmluvná podmienka obsahujúca rozhodcovskú doložku v čl. XV. VPP, ale aj v osobitných zmluvných dojednaniach v ods. 3 je neprijateľná a teda neplatná a preto žalobe vyhovel. Zároveň tým bol daný aj zákonný dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z.z.

Celkové správanie sa žalovaného voči poisťníkom počnúc zakomponovaním sporného článku do objemovo rozsiahlych VPP týkajúceho sa či už rozhodcovskej doložky alebo čl. XVII. zakladajúceho právo na vymáhanie vrátenia provízií vyplatených sprostredkovateľovi poistenia od poisťníka „skrytého“ opäť v rozsiahlych záverečných ustanoveniach, neinformovaní poisťníka o dôsledkoch zániku poistenia v súvislosti s daným článkom a uplatnením príslušnej pohľadávky, ale rovno doručenie rozhodcovského rozsudku možno hodnotiť ako správanie v hrubom rozpore s pravidlami morálky.

Rozhodne sa nemožno stotožniť s názorom žalovaného o tom, že zákonný dôvod zrušenia rozhodcovského rozsudku musí byť uvedený už v žalobnom petite, zo žiadneho právneho predpisu takýto záver nevyplýva. Podobne bezvýznamná je aj skutočnosť, že žalobkyňa nepodala odpor voči rozhodcovskému rozsudku. Žalovaný by si mal uvedomiť, že namieta sa neplatnosť rozhodcovskej doložky, ktorá spôsobuje nedostatok právomoci rozhodcovského súdu a teda nezáväznosť (ničotnosť) jeho rozhodcovského rozsudku. Bolo by nezmyselné vyžadovať od žalobcu, aby voči takémuto paaktu mala podávať odpor, navyše zo zákona o rozhodcovskom konaní nevyplýva povinnosť pred podaním žaloby o zrušení rozhodcovského rozsudku využiť opravné prostriedky voči nemu a práve naopak, prekluzívna 30 dňová lehota plynie od doručenia rozhodcovského rozsudku, nie jeho právoplatnosti.

Súd teda žalobe vyhovel podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona č. 244/2002 Z.z. z dôvodu neplatnej rozhodcovskej doložky. Ďalšími uplatnenými dôvodmi zrušenia rozhodcovského rozsudku sa súd nepovažoval za potrebné zaoberať, pretože bolo by to nadbytočné. Rozhodujúci bol pre súdne rozhodnutie uznaný dôvod podľa § 40 ods. 1 písm. c/ zákona o rozhodcovskom konaní s dôsledkom záveru o nedostatku právomoci rozhodcovského súdu, keďže ďalšie dva dôvody uplatnené žalobou (písm. g/, j) takýto dôsledok nemajú (§ 43 citovaného zákona).

Úspešnému žalobcovi bola v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. priznaná náhrada trov konania. Tieto predstavujú trovy právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby a to prevzatie a príprava zastúpenia 14.2.2014, účasť na pojednávaní 14.5.2014 a účasť na pojednávaní, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku 28.5.2014. Tarifná odmena z a1 úkon právnej služby podľa § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. činí 61,87 Eur a za posledný úkon s poukazom na § 13 a ods. 4 citovanej vyhlášky činí 30,93 Eur. Pripočítaný bol aj režijný paušál podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 3 x 8,04 Eur a napokon 20% DPH v zmysle § 18 ods. 3 vyhlášky, čo činí 35,76 Eur. Úhrne tak priznaná náhrada trov predstavuje 214,55 Eur (2 x 61,87 Eur + 30,93 + 24,12 + 35,76).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia cestou tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove.

Podľa § 205 ods. 1 O.s.p. v odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3 O.s.p.) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, v čom sa toto rozhodnutie alebo postup súdu považuje za nesprávny a čoho sa odvolateľ domáha.

Podľa § 205 ods. 2 O.s.p. odvolanie proti rozsudku alebo uzneseniu, ktorým bolo rozhodnuté vo veci samej, možno odôvodniť len tým, že

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 221 ods. 1 O.s.p.,
- b) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- d) súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- e) doteraz zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú tu ďalšie skutočnosti alebo iné dôkazy, ktoré doteraz neboli uplatnené (§ 205a O.s.p.),
- f) rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 205 ods. 3 O.s.p. rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

Podľa § 251 ods. 1 O.s.p., ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.